

FOLKLORE DELS FENÒMENS ATMOSFÈRICHS

QÜESTIONARI

1. *La sequetat.* — Es la sequetat un càstich de Deu? Quins pecats o faltes solen ésser castigats així? — Pot ésser produïda per alguna mala persona (bruixa) que impedeix que ploqui? Procediments de que's valen.

2. *La pluja.* — Què es la pluja segons el poble? — Noms populars de la pluja.

Maneres d'apllacar l'ira de Deu y de conseguir pluja. — Pregaries o rogatives públiques en el poble meteix. — Romeries. — Sants a qui les gents tenen més devoció en aquesta comarca, per demanar aygua. — Goigs que se'ls-hi canten — Miracles y cassos esdevinguts en aquestes pregaries y romeries. -- Fan alguna ofrena al Sant, per tal que faci ploure? — A més de les ceremonies de la liturgia catòlica, quines altres en practica el poble en aquestes romeries? (p. ex. : submersió de l'imatge del Sant en un riu, etc.) — S'observa cap pràctica o creença relacionada ab pedres o megalits⁽¹⁾? — Citeu y expliqueu totes les preocupacions y dites populars relacionades ab les rogatives.

Quines altres operacions fà'l poble en particular, per fer ploure? — Oracions supersticioses y conjurs. — Dites de coses que fan ploure (portar un mitjó al revés, etc.). — Cançonetes de la canalla quan plou.

3. *Les tempestes.* — a) *Producció de les tempestes.* — Què son les tempestes y pedregades, segons el

(1) Dolmens, menhirs, etc. que'l poble coneix ab els noms de *pedra arca, pedra gentil, còves d'alarbs, pedra fita, pedra dreta, samalers del diable, etc.*

poble? — Llurs noms populars. — A què son degudes les tempestes? (càstich de Deu, venjances de males persones, etc.) — Les encantades o gojes tenen alguna relació ab les tempestes? — Les bruixes produeixen les tempestes y pedregades? — Expliqueu els procediments de que's valen per fer pedregar (tirar-se a un gorch, esquilar les cabres, etc.) — Hi ha alguna senyal en els núvols o en les pedres que venen de part de les bruixes? — Hi ha algún llach, font, riu, etc. que pugui produir tempestes, mitjançant alguna pràctica (p. ex. : tirar-hi pedres)?

b) *Pràctiques protectores prèvies contra les tempestes.* — Benedicció de termes. — Benedicció de rams de S. Pere Màrtir. — Festa de la Santa Creu. — Altres festes relacionades ab flors o herbes dels últims dies d'Abril y primers de Maig.

c) *Pràctiques protectores immediates.* — Poder dels sacerdots sobre'l temps. — N'hi han que tinguen major poder que'ls altres? a què es degut, segons el poble? — Ceremonia del «comanir». — S'observa en ella res fora de la liturgia catòlica? tiren çabates als núvols? — Tocar a bon temps. — Hi han campanes que tinguen major virtut sobre'l temps que les altres? — Tradicions a elles referents. — Còm se paga el campaner per sos serveys. — Sants especialment advocats contra tempestes y pedregades : oracions que'l poble els-hi diu y goigs que els-hi canta.

Pràctiques del poble contra les tempestes. — Tiren bales benehides als núvols? s'observa cap particularitat respecte les bales o les armes? — Usen destrals o altres eynes de tall per desfer la nuvolada? — Fums benehits. — Pedres del Dissapte de Gloria. — Els pans d'ofèrta. — Es practica alguna operació supersticiosa ab les criatures per fer parar les pedregades? — Expliqueu totes les altres pràctiques que s'usin actualment

o que hagin deixat recort en aquesta comarca. — Conjurs y oracions per tallar el mal temps.

4. *Els llamps y els trons.* — Què son els llamps y els trons, segons el poble? — Llurs noms populars. — Frases, malediccions, etc. en que hi entri el nom del llamp. — Dites dels infants quan trona y llampega. — Les pedres de llamp; creences relacionades ab aquestes pedres. — Hi ha alguna herba que guardi dels llamps? — Hi ha algun arbre que'ls repel-leixi? n'hi ha d'altres que'ls atreguin? — Expliqueu totes les practiques contra'ls llamps.

Conjurs populars contra'ls llamps. — Per què Sant Lluch, S. March, Sta. Creu, etc. y principalment Santa Bàrbara hi son invocats, segons el poble?

Té el poble alguna preocupació o observa alguna practica en relació ab els morts pè'ls llamps, o sobre les cases o llocs ahont n'hi han caygut?

5. *El vent.* — Què es el vent, segons el poble? Sos noms populars. — D'ahont surt el vent? — El poden produir les bruixes? — Practiques per fer alçar vent. — A què son deguts els remolins, bufaruts o tortollons, etc.?

Practiques per fer parar el vent: hi ha algun Sant advocat per això? — Llegendes del Mal Caçador, dels Caçadors del Rey, de les Filles d'Herodes y altres calcades fantàstiques.

6. *La neu.* — Segons el poble, què es la neu? — Sos noms populars. — Hi ha alguna oració o practica per fer nevar? — Cançonetes de la canalla quan neva. — Hi ha alguna practica per fer parar les nevades?

7. *L'Arch de Sant Martí.* — Què es l'Arch de Sant Martí, segons el poble? — Per què es de S. Martí? — Té algun altre nom en aquesta comarca? — Hi ha un arch del dimoni? — S'ha d'evitar fer certs actes devant d'ell, o bé cal fer-ne d'altres per que marxi? Altres creences y dites sobre l'Arch de S. Martí.

8. *La boyra*. — Què es la boyra? — Sos noms populars. — Es atribuïda a les encantades o gojes? — Què s'ha de fer perquè marxi? — Altres creences relacionades ab la boyra.

Què son els núvols, segons el poble? — D'ahont surten? — Noms dels núvols segons llur forma, situació, color, etc.

9. *Les mànegues marines*. — Què son les mànegues marines, segons el poble? — Llurs noms. — A què son degudes. — Còm se tallen?

OBSERVACIONS

No es precis contestar les preguntes d'aquest qüestionari d'una manera abstracta, al contrari, es molt convenient que al respondre-les es citin anècdotes y cassos ocorreguts.

Les preguntes que demanen el concepte d'un fenomen atmosfèric, cal respondre-les citant el concepte o idea que'n tinga el poble o les criatures, per més extravagant y despreciable que sembli; com p. ex. : les criatures de Blanes diuen que'ls « trons son la carreta d'En Dalmau ».

S'agrahiràn molt totes les altres informacions referents a aquesta materia, per més que no estiguin compreses en aquest qüestionari, així com contes o llegendes o cançons en que's faci referencia als meteors.

Al publicar-se aquest estudi es farà constar l'agrahiment de l'autor a totes les persones que hi hagin col·laborat, y al peu de cada pràctica o creença que s'hi anoti hi haurà el nom de qui l'hagi enviada.

* * *

Fins al present han contestat l'anterior Qüestionari els següents senyors :

- 1 - Francesch Camps Mercadal (Francesch d'Albranca), de S. Cristòfol de Mitjorn Gran (Menorca), 18 Set. 1915.
- 2 - Mn. Sanxo Capdevila, de S. Martí de Maldà (Urgell), Janer 1915.
- 3 - Benigne Dalmau, Tarragona, 23 Dec. 1914.
- 4 - Daniel Danés y Torras, Olot, Dec. 1914.
- 5 - Agustí Duràn y Sanpere, Cervera, 8 Feb. 1915.
- 6 - Mn. Miquel Espunya Pre., de S. Martí del Clot (Vall de Vianya), 15 Janer 1915.
- 7 - Sebastià Farnés, Barcelona, Janer 1915.
- 8 - Joan Franquesa, Moncada, 17 Dec. 1914.
- 9 - Agustí M.ª Gibert, Tarragona, 23 Dec. 1914.
- 10 - Joseph M.ª de Marimón, Esparraguera, Feb. 1915.
- 11 - Antoni Mir, S. Sadurní d'Anoya, 7 Set. 1915.
- 12 - N. N. (per mitj d'En Guillém Fortesa), Felanitx (Mallorca), Abril 1915.
- 13 - N. N. (per mitj del Dr. Arthur Masriera, de Reus), Alió, Gratallops, Vimbodí, Cambrils (Camp de Tarragona y Priorat), Feb. 1916.
- 14 - Joan Parera, Sapobla (Mallorca), 10 Juliol 1916.
- 15 - Dr. Ramón Piñas Pre., Rocallaura (La Segarra), Feb. 1916.
- 16 - Francisco Prats, Esparraguera, Feb. 1915.
- 17 - Joan Puigpey, Torroella de Montgri, 4 Abril 1915 (publicat en el periòdich d'aquesta localitat «Emporion» n.º 7).
- 18 - Amador Romani Guerra, Capellades, 4 Agost 1915.
- 19 - Rossend Serra y Pagés, Ripoll (publicat en el periòdich d'aquesta localitat «La Veu Comarcal»,

any II, n.ºs 78 y 80, 25 de Setembre y 9 d'Octubre de 1915).

20 - Pere Tost y Puigbonet, Castellvell, 28 Dec. 1915.

21 - Mn. Enrich Tutusaus Pre., Piera, 10 Dec. 1914.

22 - Mn. Joseph Valls Pre., Prats de Lluçanés (publicat en el «Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya», any XXV, n.º 247, Agost 1915).

23 - Dr. Antón Vila y Sala Pre., Sampedor, Abril 1915.

JOSEPH M.^A BATISTA Y ROCA.

Universitat de Barcelona

Facultats de Filosofia y Lletres y Dret.